

CIORCLÁN ATHBHREITHNITHE AR DHÍOLÚINE Ó STAIDÉAR AR AN nGAEILGE:

ATHBHREITHNIÚ AR CHIORCLÁN 12/96

Chuig: Boird Bhainistíochta, Príomhoidí agus Foireann Teagaisc Uile na mBunscoileanna

1. Réamhrá

1.1 Cuspóir an Chiorcláin

Is é cuspóir an Chiorcláin seo é comhairle a chur ar Bhunscoileanna aitheanta¹ maidir leis na socrúithe athbhreithnithe i leith díolúine a dheonú do dhaltáí ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge. Tagann sé in ionad Ciorclán 12/96 agus in ionad athbhreithniú 2009 ar an gCiorclán sin, atá anois arna dtarraingt siar. Baineann na socrúithe athbhreithnithe atá leagtha amach sa Chiorclán seo le bunscoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla² amháin. Beidh feidhm ag na díolúintí atá ann cheana ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge, a deonaíodh faoi Chiorclán 12/96 agus atá ag daltaí go dtí deireadh a gcuid oideachais iar-bhunscoile.

Ní bheidh feidhm ag díolúine ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge a thuilleadh i mBunscoileanna ina bhfuil an Ghaeilge mar mheán teagaisc.

Tá cuid na Teanga den Churaclam Bunscoile ann do gach dalta agus cuimsítear leis an Ghaeilge agus an Béarla araon. I gcúinsí eisceachtúla, is féidir díolúine ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge a dheonú do roinnt daltaí. D'fhonn aitheantas a thabhairt do dhaltáí atá díolmhaithe ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge nuair a bhailíonn an Roinn tuairisceáin rollaithe na scoile maidir le híocaíocht deontais agus chun críocha leithdháilte múinteoirí, beidh ar na scoileanna sonraí a thairfeadh i leith daltaí atá díolmhaithe ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge agus an chúis atá leis an díolúine sin ar an mBunachar Sonraí Ar Líne do Bhunscoileanna.

1.2 Na prionsabail a thacaíonn leis an gCiorclán seo

Tá sé mar aidhm ag an gCiorclán seo tacú le scoileanna chun freastal ar éagsúlacht leathan riachtanas trí thairthí foghlama dhifreáilte a sholáthar do dhaltáí i dtimpeallacht scoile ionchuimsitheach. Tá na buntáistí a bhaineann leis an dátheangachas do gach dalta mar bhonn eolais leis chomh maith leis na prionsabail maidir le cuimsiú a thacaíonn le *Curaclam Teanga na Bunscoile*. Tá *Curaclam Teanga na Bunscoile* ann do leanáí de gach cumas i ngach comhthéacs scoile. Aithníonn sé agus tacaíonn sé le rannpháirtíocht na ndaltaí sa Ghaeilge agus sa Bhéarla ag céimeanna éagsúla agus ar luasanna éagsúla

¹ Scoil Aitheanta – ciallaíonn sé scoil atá aitheanta ag an Aire de réir alt 10 den Acht oideachais, 1998.

² Scoileanna ina bhfuil an Béarla mar T1 agus ina ndéantar gach ábhar seachas Gaeilge a mhúineadh trí mheán an Bhéarl (*Lítearthacht agus Uimhearthacht don Fhoghlaim agus don Saol: An Straitéis Náisiúnta chun an Lítearthacht agus an Uimhearthacht a Fheabhsú i measc Leanáí agus Daoine Óga 2011-2020. An Roinn Oideachais agus Scileanna 2011*).

ar feadh a dturas foghlama teanga. Tógann sé ar an eolas agus ar an eispéreas teanga a thugann daltaí leo ar scoil. Leagann na Contanaim Dul Chun Cinn i *gCuraclam Teanga na Bunscoile* creat amach do

mhúinteoirí chun céim forbartha teanga an dalta a shainathint agus chun idirghabhálacha a phleanáil a thacaíonn le forbairt scileanna agus inniúlachtaí teanga i nGaeilge agus i mBéarla ar bhealach comhtháite, ag cur béime ar inaistritheacht scileanna teanga thar na teangacha.

Tá an Ciorclán seo leagtha síos freisin i gcomhthéacs na samhla um Leithdháileadh um Mhúinteoireacht Oideachais Speisialta³, samhail a ligeann do scoileanna príomhshrutha tacaíocht bhreise múinteoireachta a sholáthar do gach dalta a dteastaíonn tacaíocht den sórt sin uathu ina gcuid scoileanna, bunaithe ar a riachtanais foghlama sainaitheanta sa scoil, seachas a bheith bunaithe go príomha ar dhiagnóis míchumais áirithe.

Tabharfar tacaíocht do scoileanna maidir le téarmaí an Chiorcláin seo a chur i bhfeidhm trí

- *na Treoirínte do Bhunscoileanna: Ag Tacú le Daltaí le Riachtanais Speisialta Oideachais i Scoileanna Príomhshrutha* arna fhorbairt ag an tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais, an Chigireacht agus an Rannóg Oideachais Speisialta, An Roinn Oideachais agus Scileanna (2017);
- *Riachtanais Speisialta Oideachais: Contanam Tacaíochta, an tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais* (2007) agus
- *Díolúintí ó Staidéar a Dhéanamh ar Ghaeilge: Treoirínte do Bhunscoileanna (a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla)*, An Roinn Oideachais agus Scileanna (2019).

Scoileanna speisialta agus ranganna speisialta i scoileanna príomhshrutha

Is é beartas na Roinne Oideachais agus Scileanna é foráil a dhéanamh ar oideachas cuimsitheach a chur ar fáil do leanaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu san oideachas príomhshrutha, seachas i gcúinsí nach mbeadh sé ar mhaithe le leas an linbh, ná ar mhaithe le hoideachas éifeachtach na leanaí lena bhfuil siad le hoideachas a chur orthu⁴.

I gcás daltaí i scoileanna speisialta agus i ranganna speisialta i scoileanna príomhshrutha, agus ag aithint an údarais cinnteoireachta atá tarmligthe don bhainistíocht maidir le riachtanais foghlama na ndaltaí ó thaobh na Gaeilge de sna cásanna sin, níl gá le hiarratas foirmiúil a dhéanamh ar Dheimhniú Díolúine. Beidh daltaí i scoileanna speisialta agus i ranganna speisialta i scoileanna príomhshrutha díolmhaithe ach gan Teastas Díolúine a bheith acu. Ag teacht le polasaí na Roinne thuas áfach, beifear ag súil leis agus moltar do scoileanna deiseanna rannpháirtíochta i ngníomhaíochtaí teanga agus cultúrtha i nGaeilge, chomh fada agus is féidir agus ar bhealach bríoch, ag leibhéal oiriúnach a thagann lena riachtanais foghlama a sholáthar do gach dalta.

Cad iad na príomhathruithe atá sa chiorclán seo maidir le díolúintí ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge i mbunscoileanna?

Breithniú na teanga teagaisc sa scoil

Tá an Ciorclán seo le cur i bhfeidhm i mbunscoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla amháin.

³ Ciorclán 0013/2017 agus 0007/2019 Ciorclán d'Údarais Bhainistíochta na mBunscoileanna Príomhshrutha uile: Leithdháileadh um Mhúinteoireacht Oideachais Speisialta.

⁴ Alt 2 den Acht Oideachais do Dhaoine le Riachtanais Speisialta Oideachais 2004.

Riachtanais foghlama teanga daltaí i scoileanna speisialta agus i ranganna speisialta i scoileanna príomhshrutha

Aithníonn an Ciorclán seo an t-údarás atá tarmlichthe d'údaráis scoileanna speisialta agus scoileanna príomhshrutha ina bhfuil ranganna speisialta sa chinnteoireacht maidir le riachtanais foghlama Gaeilge na ndaltaí atá rollaithe i scoileanna speisialta nó i ranganna speisialta i mbunscoileanna príomhshrutha.

Na cúinsí eisceachtúla inar féidir díolúine a dheonú

Léiríonn na cúinsí inar féidir díolúine a dheonú do dhaltaí ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge na forbairtí i soláthar curaclaim agus oideachais ar bhonn níos ginearálta, lena n-áirítear tuiscintí reatha maidir le deacrachtaí agus difríochtaí foghlama.

Breithniú ar an gcéim is oiriúnaí chun díolúine a dheonú ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge

Ag teacht leis na príonsabail atá mar bhonn le *Curaclam Teanga na Bunscoile* agus an Contanam Tacaíochta, leagann an Ciorclán seo síos aois **12 bhliain déag nó an bhliain dheireanach sa bhunoideachas** mar an tráth is oiriúnaí chun iarratas a bhreithniú ar dhíolúine ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge i gcás

- i. daltaí a fuair a mbunoideachas lasmuigh den stát nó
- ii. daltaí atá ag athrollú tar éis tréimhse a chaitheamh thar lear.

I gcás daltaí a bhfuil deacrachtaí suntasacha agus marthanacha foghlama acu, is féidir díolúine a bhreithniú nuair a bhíonn **an dara rang, ar a laghad**, bainte amach acu sa bhunscoil.

Ag bogadh ar shiúl ó dhiagnóis i leith riachtanas foghlama na ndaltaí a shainaithint

Ag teacht le beartais eile na Roinne i réimse na riachtanas speisialta oideachais, tacaíonn an Ciorclán seo le sainaithint riachtanas seachas le húsáid a bhaint as samhail dhiagnóiseach, chatagóiríil.

Measúnuithe síceolaíochta agus scóir cumais chognaíoch

Níl gá níos mó le measúnaithe síceolaíochta agus scóir cumais chognaíoch chun iarratais ar dhíolúine ó staidéar na Gaeilge a phróiseáil.

Scóir ghnóthachtála litearthachta mar chritéir

I gcás daltaí a bhfuil deacrachtaí suntasacha agus marthanacha foghlama acu, níl ach aon scór gnóthachtála litearthachta amháin ag/faoi bhun an 10ú peircintíl in aon cheann de **Léitheoireacht Focal, Léamhthuiscint** nó **Litriú** i gceist sna critéir le haghaidh díolúine.

Sásra achomhairc

Sa chás go ndíúltaítear d'iarratas ar dhíolúine ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge, is féidir achomharc a iarraidh ar an gCoiste Achomhairc um Dhíolúintí ón nGaeilge.

2 Díolúine ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge a dheonú

2.1 Níor cheart díolúine a dheonú ach amháin i gcúinsí eisceachtúla

Níor cheart go ndéanfaí dalta a dhíolmhú ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge ach amháin i gcúinsí atá eisceachtúil. Is cinneadh tábhachtach é dalta a dhíolmhú ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge, a bhfuil impleachtaí aige maidir lena rochtain ar an gcuraclam agus ar a c(h)uid foghlama amach anseo. Is é/í an príomhoide a dhéanann an cinneadh díolúine ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge a dheonú ach caithfear é a dhéanamh tar éis plé mionsonraithe le tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) an dalta,

an múinteoir ranga, múinteoirí oideachais speisialta agus an dalta féin. Níor cheart breithniú a dhéanamh ar chinneadh díolúine a dheonú ach amháin sna cúinsí atá leagtha amach in alt 2.2 thíos.

2.2 Na cúinsí inar féidir díolúine ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge a dheonú do dhalta

Féadtar díolúine ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge a cheadú do dhaltaí sna cúinsí eisceachtúla seo a leanas:

- a. daltaí a fuair a gcuid oideachais suas go dtí 12 bhliain d'aois (nó suas go dtí an bhliain dheireanach, agus an bhliain sin san áireamh, dá gcuid bunoidreachais) lasmuigh den stát agus nach raibh deis acu dul i mbun staidéir ar an nGaeilge

Nó

- b. daltaí a bhí rollaithe cheanna mar dhaltaí aitheanta i mbunscoileanna agus atá á n-athrollú tar éis tréimhse a chaitheamh thar lear, ar choinníoll go bhfuil trí bliana as a chéile ar a laghad caite ó rollaíodh iad roimhe seo sa stát agus iad 12 bhliain d'aois ar a laghad ar athrollú dóibh

Nó

- c. daltaí:
 - i. a bhfuil an dara rang bainte amach acu ar a laghad

agus

- ii. a bhfuil deacrachtaí suntasacha foghlama acu atá leanúnach, d'ainneoin go raibh rochtain acu ar chur chuige difreáilte maidir le foghlaim teanga agus litearthachta i nGaeilge agus i mBéarla thar thréimhse ama. Ba cheart go gcuimseofaí fianaise dhoiciméadach den chineál seo, a shealbhaíonn an scoil, Pleananna Tacaíochta Scoláirí ina mionsonraítear

- athbhreithnithe rialta ar riachtanais foghlama mar chuid de thimthriall measúnachta leanúnaí
- spriocanna a leagadh amach
- idirghabháil agus athbhreithniú bunaithe ar fhianaise, lena n-áirítear scóir tástála (léamh focal, léamhthuiscint, litriú, scóir eile teanga/litearthachta eile) ag príomhphointí athbhreithnithe.

agus

- iii. tráth an iarratais ar dhíolúine ba cheart don dalta scór caighdeánaithe ar thástáil scoite sa Léitheoireacht Focal, sa Léamhthuiscint nó sa Litriú a bheith bainte amach atá ag/faoi bhun an 10ú peircintíl.

Nó

- d. daltaí ar eachtrannach atá in Éirinn mar oifigeach taidhleoireachta nó consulach duine dá t(h)uismitheoirí/c(h)aomhnóirí.

2.3 Nósanna imeachta chun díolúine ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge a dheonú

Caithfidh tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) iarratas a dhéanamh i scríbhinn chuig príomhoide na scoile le haghaidh Deimhniú Díolúine ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge thar ceann an dalta.

a) Breithniú ar iarratas ar dhíolúine

Agus é/í ag breithniú an iarratais, déanfaidh an príomhoide na nithe seo a leanas:

1. A chinntiú go bhfuil an dáta ar a bhfuair an scoil an t-iarratas taifeadta ar an bhfoirm.
2. Admháil i scríbhinn a thabhairt, á rá go bhfuarthas an t-iarratas ar dhíolúine ó staidéar a dhéanamh ar Ghaeilge.
3. An t-iarratas i scríbhinn a phlé leis an tuismitheoir/na tuismitheoirí nó leis an gcaomhnóir /na caomhnóirí agus an fhómhír atá mar bhunús don iarratas (2.2a, 2.2b, 2.2c nó 2.2d) a dheimhniú a luaithe is féidir tar éis iarratas i scríbhinn a fháil.
4. Eolas a thabhairt don tuismitheoir/do na tuismitheoirí, don chaomhnóir/do na caomhnóirí faoi na chéad chéimeanna eile de phróiseáil an iarratais.
5. Eolas a thabhairt don tuismitheoir/do na tuismitheoirí, don chaomhnóir/do na caomhnóirí faoi aon impleachtaí a bheidh ann don dalta le linn a (h)uideachais iar-bhunscoile agus sa todhchaí má dheonaítear an díolúine ó staidéar a dhéanamh ar Ghaeilge.
6. A chur in iúl don tuismitheoir/do na tuismitheoirí, don chaomhnóir/do na caomhnóirí go bpróiseálfar an t-iarratas agus go ndeimhneofar an toradh i scríbhinn laistigh de 21 lá scoile ón iarratas a fháil.
7. A mhíniú don tuismitheoir/do na tuismitheoirí, don chaomhnóir/do na caomhnóirí go n-eiseofar Deimhniú Díolúine sínithe i gcás go gcinneofar go bhféadfar díolúine a dheonú ó staidéar a dhéanamh ar Ghaeilge.
8. A chur in iúl don tuismitheoir/do na tuismitheoirí, don chaomhnóir/do na caomhnóirí go bhféadfar i gcás go ndiúltofar d'iarratas, achomharc in aghaidh chinneadh na scoile a dhéanamh chuig an gCoiste Achomhairc um Dhíolúintí ón nGaeilge laistigh de 30 lá féilire ón dáta a gcuirtear cinneadh na scoile gan díolúine a dheonú in iúl i scríbhinn.
9. Eolas a thabhairt don tuismitheoir/do na tuismitheoirí, don chaomhnóir/do na caomhnóirí maidir leis na socruithe d'fhoghlaim an dalta i gcás go ndeonófar díolúine.

b) An cinneadh a thairfeadh

Cuirfidh príomhoide na scoile cinneadh i leith an iarratais ar dhíolúine ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge in iúl i scríbhinn don tuismitheoir/do na tuismitheoirí, don chaomhnóir/do na caomhnóirí.

Sa chás go ndeonaítear díolúine, cuirfeadh an cinneadh sin in iúl don tuismitheoir/ do na tuismitheoir(i)/ don chaomhnóir/ do na caomhnóir(i) trí Dheimhniú Díolúine scríofa, arna shíniú ag príomhoide na scoile, lena luaitear gur deonaíodh an díolúine i gcomhréir leis an gCiorclán seo agus an dáta. Ar an Deimhniú Díolúine tabharfar chomh maith ainm agus seoladh na scoile, uimhir rolla na scoile, ainm agus dáta breithe an dalta agus an fhómhír faoina bhfuil an díolúine á deonú.

Ba cheart go gcuirfí in iúl don tuismitheoir/do na tuismitheoirí, don chaomhnóir/do na caomhnóirí go bhfuil an rogha acu gan an díolúine a deonaíodh a fheidhmiú, gan aon chailteanas ar an gceart é a fheidhmiú ag am ar bith feasta.

2.4 Achomharc

I gcás go ndiúltaítear iarratas ar dhíolúine ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge, tá sé de cheart ag tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) achomharc a dhéanamh ar an gcinneadh chuig an gCoiste Achomhairc um Dhíolúintí ón nGaeilge. Díreoidh breithniúcháin an Choiste Achomhairc um Dhíolúintí ón nGaeilge ar an bpróiseas a lean an scoil sa phróiseas cinnteoireachta ar an iarratas amháin. Breithneoidh an Coiste Achomhairc um Dhíolúintí ón nGaeilge an tslí inar lean an scoil an próiseas mar atá leagtha amach sa Chiorclán seo agus sna Treoirlínte do Bhunscoileanna a ghabhann leis.

Caithfear achomharc a chur isteach laistigh de 30 lá féilire ón dáta ar cuireadh cinneadh na scoile gan díolúine a dheonú in iúl i scríbhinn don tuismitheoir/do na tuismitheoirí nó don chaomhnóir/do na caomhnóirí. Is féidir teacht ar an bhFoirm le hAghaidh Achomharc ar Dhíolúine ón nGaeilge agus na Treoirlínte do Bhunscoileanna ag <https://www.education.ie/ga/Tuismitheoirí/Eolas/Díolúine-ón-nGaeilge/>.

3. Socruithe do dhaltaí atá díolmhaithe ó bheith ag déanamh staidéir ar an nGaeilge

Ba cheart do scoileanna, nuair is iomchuí, riachtanais foghlama litearthachta na ndaltaí atá díolmhaithe ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge a chur san áireamh agus iad ag úsáid na n-acmhainní riachtanas speisialta oideachais atá ar fáil. Chun tacú le cleachtais ionchuimsitheacha, ba cheart dalta atá díolmhaithe ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge a áireamh ar bhealach bríoch i ngnéithe de ghníomhaíochtaí Gaeilge agus cultúrtha de réir a gcumas agus a sainspéiseanna.

4. Tacaíochtaí do dhaltaí nach bhfuil aon tuiscint acu ar Bhéarla ar rollú dóibh

Ba chóir go ndéanfaí foráil do dhalta nach bhfuil aon tuiscint aige/aici ar an mBéarla ar rollú dó/di agus a fuair a c(h)uid oideachais suas go dtí 12 bhliain d'aois nó suas go dtí an bhliain dheireanach dá c(h)uid bunoidreachais lasmuigh den stát trí dhianchúrsa sa Bhéarla mar theanga bhreise a chur ar fáil dó/di mar réamhullmhúchán dá rannpháirtíocht iomlán i *gCuraclam Teanga na Bunscoile* ag leibhéal a thagann lena c(h)umas.

5. Cathain a thiocfaidh téarmaí an Chiorcláin seo i bhfeidhm?

Beidh feidhm le téarmaí an Chiorcláin seo le héifeacht ó thús na scoilbhliana 2019/20. Beidh feidhm aige maidir le gach iarratas ar dhíolúine ó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge do dhaltaí atá rollaithe faoi láthair i mbunscoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla agus do dhaltaí a rollóidh i mbunscoileanna a fheidhmíonn trí Bhéarla sa todhchaí.

Féadfaidh díolúine a dheonaítear do dhalta a bheith i bhfeidhm ar feadh a t(h)réimhse rollacháin sa bhunscoil agus san iar-bhunscoil.

6. Tuairisciú ar dhíolúintí a deonaíodh don Roinn

Beidh ar bhainistíocht na scoile faisnéis staitistiúil a sholáthar maidir le líon agus na forais ar ar deonaíodh díolúintí faoin gCiorclán seo sa scoilbhliain roimhe seo mar chuid den Daonáireamh Bliantúil Bunscoile.

Mar atá leagtha amach in 2.3.b) thuas, ní mór cóip den Deimhniú Díolúine a thabhairt do thuismitheoir(i)/chaomhnóir(i) an dalta atá díolmhaithe freisin.

7. Daltaí ag aistriú chuig scoileanna eile

Is faoi thuismitheoir(i)/chaomhnóir(i) an dalta é a chinntiú go bhfuil cóip den Deimhniú Díolúine ar fáil don scoil ag a bhfuil an dalta ag aistriú.

8. Monatóireacht agus athbhreithniú a dhéanamh ar an gCiorclán

Déanfaidh an Roinn monatóireacht rialta ar fhorfheidhmiú an Chiorcláin. Déanfar athbhreithniú tosaigh ar fhorfheidhmiú an Chiorcláin tar éis an chéad dá bhliain dá chur i bhfeidhm agus go tréimhsiúil ina dhiaidh sin.

9. Cosaint sonraí

Caithfidh scoileanna cloí leis an dlí a bhaineann le cosaint sonraí agus iarratais á bpróiseáil.

10. Tuilleadh eolais

Is féidir teacht ar tuilleadh eolais ag an suíomh gréasáin seo a leanas:

<https://www.education.ie/ga/Tuismitheoirí/Eolas/Díolúine-ón-nGaeilge/>

Evelyn O'Connor
Príomhoifigeach
An tAonad Polasaí Curaclaim agus Measúnachta
An Roinn Oideachais agus Scileanna

28 Lúnasa 2019